

Budúcnosť hospodárskeho pokroku

Globálny hospodársky pokrok nedosahuje očakávania.

Neistota spôsobená pandémiou COVID-19, technológiami spojenými so štvrtou priemyselnou revolúciou, dramatickými posunmi v medzinárodnom obchode a politickým otrasom spôsobila mnoho rozčarovania a vyvolala sociálne napätie, zhoršujúcu sa nerovnosť a naliehavejšiu potrebu podporovať spoluprácu.

Jedným zo spôsobov, ako dosiahnuť lepšie globálne zdravie, väčšiu udržateľnosť, inkluzívnejší rozvoj a oživený rast produktivity, by mohla byť zvýšená spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom.

Zdaňovanie a trvalo udržateľný rast

Progresívne zdaňovanie môže riešiť nerovnosť, hoci priority fiškálnych výdavkov sa medzi krajinami veľmi líšia

Medzinárodný menový fond vo svojom svetovom hospodárskom výhľade uverejnenom koncom roka 2018 poznamenal, že nedávne prepracovanie daní v USA pravdepodobne zvýši fiškálny deficit krajiny, ktorý už bol pod tlakom v dôsledku výdavkov na podporu starnúceho obyvateľstva krajiny ^{správa v roku 2019} navrhlo, aby sa toto zvýšenie deficitu znížilo po roku 2020.

Kým expanzia deficitu poskytuje podľa MMF krátkodobé oživenie hospodárskej činnosti v USA, podľa MMF sa nahromadila aj už neudržateľným verejným dlhom a vytvára zvýšené riziko nielen pre americké hospodárstvo, ale aj pre ďalšie globálne ekonomiky.

V auguste 2019 americký Kongresový rozpočtový úrad predpokladal, že deficit krajiny by v tomto **fiškálnom roku dosiahol 960 miliárd dolárov a priemerných 1,2 bilióna dolárov v každom z nasledujúcich 10 rokov.**

Tento fiškálny tlak prichádza, keď americká administratíva naznačila, že by chcela napredovať s dlhodobou plánovanými značnými výdavkami na infraštruktúru.

Priority krajiny, fiškálne politiky a spôsoby, akými jej vláda vyberá dane a vynakladá verejné prostriedky, môžu hrať hlavnú úlohu pri podpore trvalo udržateľného rozvoja, znižovaní chudoby a riešení nerovnosti. Priority sa však v jednotlivých krajinách výrazne líšia.

Zdaňovanie a trvalo udržateľný rast

Kým Francúzsko v roku 2016 vynaložilo ekvivalent **31,5% svojho HDP na sociálne výdavky** (definované ako zdroje prerozdelené domácnostiam s nízkymi príjmami, starším, mladým, nezamestnaným, zdravotne postihnutým alebo chorým), Južná Kórea minulý rok 10,4%, podľa údajov uverejnených Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj,

priemerná výška výdavkov OECD za rok 2016 bola **21% HDP**, zatiaľ čo v prípade **USA to bolo 19,3% HDP**.

Zdaňovanie môže poskytnúť prostriedok na priame riešenie nerovností na trhu, pokiaľ je navrhnutý tak, aby minimalizoval medzery, zaisťuje progresívny systém, v ktorom platí, že osoby s vysokým príjmom platia väčší podiel, a poskytuje finančné prostriedky na oslovenie tých, ktorí to najviac potrebujú, bez toho, aby sa znížila ich motivácia k práci.

Medzitým vlády financované sociálne záchranné siete môžu zmierniť účinky vonkajších ekonomických otrasov a pomôcť chronicky chudobným ťažiť z rastu.

Pre najzraniteľnejšie skupiny ľudí, ktorí nemajú iné prostriedky primeranej podpory, ako sú domácnosti s jedným rodičom a zdravotne postihnuté osoby, môžu byť prevody hotovosti uskutočniteľnou možnosťou.

Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo Organizácie Spojených národov uviedla jeden príklad programu prevodu hotovosti v Zambii na zníženie extrémnej chudoby prostredníctvom dosiahnutia asi 150 000 domácností medzi rokmi 2003 a 2014.

Globalizácia

Globalizáciou zostalo pozadu príliš veľa ľudí, čo spôsobilo zvýšenú polarizáciu

Svetový obchod rástol tempom **8% ročne pred finančnou krízou v roku 2008**, po zotavení sa výrazne spomalil.

Ročný objem obchodu s tovarom sa v roku 2018 zvýšil **iba o 3% a podľa Svetovej obchodnej organizácie** sa v roku 2019 očakáva ďalšie **spomalenie na 2,6%**. Medzitým nacionalistická vôľa v mnohých krajinách sťažila a neistá globálnu správu ekonomických záležitostí.

Plánovaný odchod Spojeného kráľovstva z Európskej únie sa blíži a Severoamerická dohoda o voľnom obchode (NAFTA) bola súčasťou administratívy USA preformulovaná ako „**dohoda medzi USA, Mexikom a Kanadou**“, ktorá ostro kritizovala Svetovú obchodnú organizáciu. pričom blokuje opätovné vymenovanie člena orgánu WTO na konci roku 2018.

Táto dynamika **vyvoláva vážne otázky o budúcej schopnosti globálnych inštitúcií**, ktoré už sú široko pod kontrolou tých, ktorí majú pocit, že boli zanedbaní, poskytovať pomoc tým istým ľuďom koordinácia zlepšenej medzinárodnej hospodárskej spolupráce pre väčšie dobro.

Organizácia Spojených národov sa snažila o to poskytnúť rámec tým, že v roku 2015 navrhla ciele trvalo udržateľného rozvoja, ktoré zahŕňajú odstránenie chudoby a začlenenie a bezpečnosť miest.

Nasledujúce správy o pokroku zistili, že hoci sa v niektorých regiónoch dosiahol uspokojujú pokrok v niektorých regiónoch, v iných sa nedosiahol dostatočný pokrok.

Globalizácia

Dokonca aj krajiny, ktoré profitovali z globalizácie, zostali príliš pozadu.

Napríklad USA úspešne využili medzinárodný obchod a našli pre svoj tovar nespočetné zahraničné trhy, zatiaľ čo mnoho pracovných miest produkujúcich tento tovar sa presťahovalo do iných krajín.

Podľa správy uverejnenej výskumným centrom Pew v roku 2017 sa počet pracovných miest vo výrobe v USA znížil na menej ako **11,5 milióna** do roku 2010, **z 19,4 milióna** v roku 1979.

Zatiaľ čo globálny obchod pomohol znížiť nerovnosť medzi krajinami, ***v rámci krajín je nerovnosť stále problematickejšia.***

Podľa Medzinárodného menového fondu zaznamenala v *posledných troch desaťročiach* ***nárast nerovnosti príjmov*** viac ako polovica krajín sveta.

Zatiaľ čo systémy rozdelenia príjmov sú veľmi zanedbateľné z dôvodu zanedbávania, nejde o nevyhnutný výsledok kapitalizmu.

Nedostatočná pozornosť venovaná osobám, ktoré odmietli výhody globalizácie, prispela k oslabeniu samotného politického konsenzu, ktorý ju dlho podporoval.

Ekonomika environmentálnej udržateľnosti

Zmena podnebia a stúpajúce teploty sľubujú, že výrazne bránia výrobe a zdraviu

Koncom roka 2018 vydal medzivládny panel OSN pre zmenu klímy alarmujúcu správu, v ktorej sa uvádza, že globálne teploty sú už na ceste o 1,5 ° C vyššie ako v predindustriálnej ére, a to hneď v roku 2030.

V súčasnosti, keď je teplota o 1 ° C vyššia ako v predindustriálnej ére, už zažívajú vážne následky zmeny klímy vrátane lesných požiarov v Arktíde a **zvýšenú intenzitu hurikánov**.

Podľa správy OSN by zvýšenie o 1,5 ° C znamenalo *rýchlejší nárast hladiny morí, extrémne horúce extrémy vo väčšine obývaných častí sveta, vyššiu pravdepodobnosť sucha a ďalšie riziká* pre bezpečnosť ľudí a hospodársky rast.

Zmena podnebia, znečistenie a vyčerpanie zdrojov ovplyvňujú hospodársku produktivitu krajín aj súkromných spoločností.

Tieto sily tiež neprimerane *vplývajú na chudobných*, čo zhoršuje sociálno-ekonomickú nerovnosť. Podľa vydania Svetového ekonomického výhľadu Medzinárodného menového fondu uverejneného v roku 2017 bude HDP na obyvateľa v typickej krajine s nízkymi príjmami do roku 2100 **o 9% nižší**, ako by bol v prípade absencie zvýšenia teploty v dôsledku zmeny klímy.

V nasledujúcom vydaní výhľadu uverejnenom koncom roku 2018 sa uvádza, že výrazný globálny hospodársky rast si bude vyžadovať lepšie tlmenie dopadov zmeny klímy na krajiny s nízkymi príjmami, napríklad infraštruktúra inteligentná pre klímu.

Ekonomika environmentálnej udržateľnosti

Kým klimatické šoky spojené s klimatickými zmenami majú okamžitý vplyv na poľnohospodársku výrobu, majú aj širšie vplyvy súvisiace s produktivitou práce, úmrtnosťou, zdravím a konfliktmi, keďže hrozby pre potravinovú bezpečnosť zhoršujú už aj tak pomalé problémy v nestabilných štátoch.

Podľa výpočtov MMF môže zvýšenie teploty o 1 ° C na priemernú teplotu v rozvojových krajinách s nízkymi príjmami 25 ° C znížiť ročnú produkciu plodín a poľnohospodársku pridanú hodnotu (*spracovanie surovín*) medzi 1% a 2%.

Poľnohospodárstvo v oceánoch tiež čelia významným výzvam súvisiacim s klímou.

Podľa správy uverejnenej Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo v roku 2018 môžu byť zmeny v produkcii morského rybolovu spojené s klimatickými zmenami rovnako veľké ako zmeny v rastlinnom poľnohospodárstve.

Podľa správy sa očakáva, že primárna produkcia globálneho oceánu ***klesne*** do roku 2100 ***o 6% (a v tropických zónach o 11%).***

Hospodárske politiky a obchodné praktiky musia lepšie zohľadniť environmentálne obmedzenia, aby sa pre budúce generácie stal stabilný rast a sloboda pred realistickými možnosťami konfliktu.

Ekonomika štvrtej priemyselnej revolúcie

Technológie sa rýchlo vyvíjajú a spájajú a testujú tradičné prostriedky hospodárskeho rastu

Reakcie na technologické zmeny môžu určovať formu hospodárskeho pokroku.

Technológia, ktorá môže slúžiť na automatizáciu úloh, ktoré v súčasnosti vykonávajú významné časti existujúcej pracovnej sily v krajine, môže potenciálne poškodiť sociálnu štruktúru aspoň tak, ako to môže urobiť pre metriky produktivity.

Podľa správy, ktorú uverejnil *Globálny inštitút spoločnosti McKinsey* v roku 2017, ***až 14% globálnej pracovnej sily*** bude musieť zmeniť profesijnú kategóriu do roku 2030 ***v dôsledku zvyšujúcej sa automatizácie.***

Okrem toho sa podľa správy budú musieť všetci pracovníci prispôbiť, ako sa ich povolanie vyvíja spolu so strojmi so stále vyššou schopnosťou, *dosiahnutím vyššej úrovne vzdelania alebo strávením viac času honovaním ľudských aspektov, ktoré sa najťažšie automatizujú, napríklad kreativita a emocionálne zručnosti.*

Štvrtá priemyselná revolúcia predstavuje zlom v ľudskom rozvoji, pretože rýchle tempo technologických zmien testuje sociálnu súdržnosť a vyžaduje odvážne politické reakcie s cieľom lepšie podporovať inovácie, rozvíjať zdravú hospodársku politiku a opatrne zvyšovať produktivitu.

Ekonomika štvrtej priemyselnej revolúcie

Podľa prieskumu trhu Gartner sa očakáva, že celkový počet pripojených zariadení sa medzi rokmi 2017 a 2020 viac ako zdvojnásobí a dosiahne 20,4 miliardy.

Nové technológie môžu pomôcť dosiahnuť hospodársky rast, internet vecí, ktorý spája nespočetné množstvo každodenných zariadení s pripojením na internet, môže napríklad pomôcť mestám efektívnejšie využívať energiu potrebnú na osvetlenie pouličných lúčnych lúčov, že sníma, kedy sú skutočne potrebné a kedy nie (Barcelona je príkladom mesta) nasadenie technológie na tento účel.

Medzitým spoločnosti v krajinách vrátane Číny a Japonska vyvíjajú *robotické exoskeletóny* určené na zvýšenie produktivity pracovníkov.

Na jednej strane by takéto zariadenia mohli pomôcť pri riešení problému starnúcej pracovnej sily (*najmä v krajinách s demografickými údajmi, ako napríklad v Japonsku*) tým, že budú zamestnávať viac pracovníkov po dobu viacerých rokov, ako by dokázali inak zvládnuť. Na druhej strane, väčšia automatizácia prostredníctvom robotiky môže tiež zvýšiť tlak na mzdy, ktoré zarobia nízko kvalifikovaní pracovníci.

Využitie potenciálnych výhod technológie v záujme inkluzívnejšieho rastu si bude vyžadovať aktívnu prípravu na možné budúce hospodárske a sociálne následky - zvýšenú nezamestnanosť a rozsiahle zlyhanie ohromných systémov sociálneho zabezpečenia.

Inkluzívny rast

Neschopnosť zlepšovať životnú úroveň a znižovať nerovnosť zhoršuje sociálne rozdiely

Aj keď v rokoch 1973 až 2013 **globálna produktivita práce vzrástla o 74%**, podľa Inštitútu pre hospodársku politiku vzrástla kompenzácia pracovníkov za rovnaké obdobie len o 12,5%.

Zatiaľ čo **relatívne nedávne spomalenie globálnej produktivity** prispelo k zníženiu skutočnej hodnoty platov, pracujú aj iné sily, **rýchla technologická zmena, vývoj trhových štruktúr a globalizácia**, ktoré začali ovplyvňovať distribučné vzorce ešte pred začiatkom spomalenia produktivity.

V dôsledku toho sa **miera sociálneho začlenenia** buď zhoršila alebo zostala nezmenená v 20 z 29 vyspelých ekonomík na celom svete za **posledných päť rokov**, podľa indexu inkluzívneho rozvoja 2018 Svetového ekonomického fóra.

Podľa indexu, ktorý meral **103 krajín "ekonomickú výkonnosť"**, ktorá okrem HDP využívala niekoľko rozmerov, rozvinuté ekonomiky, ktoré sa zúčastnili prieskumu, nedokázali za posledných päť rokov kolektívne zvýšiť inklúziu

(meranú stredným príjmom domácnosti, chudobou a majetkovou a príjmovou nerovnosťou), aj keď zvýšili svoj priemerný „rast a rozvoj“ "Skóre o viac ako 3%.

Inkluzívny rast

Štatistiky, ako sú tieto, viedli k dosiahnutiu globálneho konsenzu o potrebe inkluzívnejšieho a udržateľnejšieho modelu rastu a rozvoja.

Posilnenie inkluzívnosti je dlhodobý proces, ktorý si vyžaduje mobilizáciu zdrojov a úsilia, a to si vyžaduje dlhodobé záväzky medzi zúčastnenými stranami vrátane vlád, podnikov a organizácií občianskej spoločnosti.

Tvorcovia politiky musia postaviť ľudí a ich životnú úroveň do centra svojich stratégií.

*Investície do mechanizmov vzdelávania a prerozdelenia príjmov môžu pomôcť preklenúť priepasť **príležitostí medzi bohatými a chudobnými** aj keď nebudú stačiť na dosiahnutie udržateľnejšieho modelu.*

Vyžaduje si to hlbšie prehodnotenie obchodných modelov a verejnej politiky.

Výskum Svetovej banky naznačuje, že ekonomiky, ktoré dokážu dosiahnuť relatívne dobré štandardy inkluzívneho rastu, majú tiež tendenciu prijímať pozemkové reformy, aktívne podporovať malé a stredné podniky, veľkoryso investovať do vzdelávania a izolovať tvorbu politiky od korupcie.

Napriek konsenzu o potrebe inkluzívnejšieho rastu sa však objavilo len málo prekážok konkrétneho politického vedenia.

Preto je potrebné väčšie úsilie viacerých zainteresovaných strán s cieľom vytvoriť efektívne hospodárske inštitúcie a vyvinúť stimuly, ktoré podporujú rast a produktivitu.

Produktivita a konkurencieschopnosť

Produktivitu je ťažké merať, ale je nevyhnutná pre zvýšenie prosperity

V júni 2020 Medzinárodný menový fond vo svojom svetovom hospodárskom výhľade poznamenal, že zásah do produktivity, keď prežívajúce podniky zvyšujú bezpečnosť práce na pracovisku v súvislosti s COVID-19, pravdepodobne prispeje **k 4,9% globálnemu hospodárskemu poklesu za tento rok.**

Ešte pred pandémiou ***hrozili zvýšené obchodné prekážky a geopolitické napätie*** vyberaním mýta na rast produktivity narušením dodávateľských reťazcov vytváraním finančnej zraniteľností, ktorá by sa mohla zosilniť počas nasledujúceho poklesu.

Úroveň produktivity je kľúčovým dôvodom, prečo rôzne krajiny majú rôznu mieru prosperity.

Podľa údajov uverejnených konferenčnou radou sú ***najkonkurencieschopnejšie ekonomiky sveta***, ako sú USA a Nemecko, ***niekoľkokrát produktívnejšie*** ako veľké rozvojové krajiny ako Nigéria.

Toto aspoň čiastočne vysvetľuje, prečo je ***americký HDP na obyvateľa vyše 60 000 dolárov*** a ***Nigéria približne 6 000 dolárov.***

Keď úroveň produktivity dosiahne určitú hĺbku, jednoducho nie je dostatočný príjem na správne rozdelenie.

Ako to povedal bývalý americký prezident Barack Obama: bez rýchlejšie rastúcej ekonomiky nie je možné generovať mzdové zisky, ktoré ľudia požadujú bez ohľadu na to, ako sa bohatstvo delí.

Produktivita a konkurencieschopnosť

Globálna produktivita sa vlastne spomaľuje od začiatku roka 2000.

V rokoch 1985 až 2000 vzrástla produktivita meraná podľa HDP na odpracovanú hodinu v rámci Organizácie pre hospodársku spoluprácu a **rozvoj krajín takmer o 41%**- podľa údajov OECD potom medzi rokmi 2001 a 2016 **vzrástla iba o 19%**.

Po globálnej finančnej kríze došlo v mnohých krajinách k poklesu produktivity, čo zasa ovplyvnilo mzdy.

Podľa MMF v ekonomikách, v ktorých bola miera nezamestnanosti pod takzvanými veľkými recesiami, ktoré nasledovali po finančnej kríze, bola nižšia ako ich historické priemery, spomalenie rastu nominálnej mzdy, ku ktorému došlo po veľkej recesii, *predstavovalo takmer dve tretiny pomalého rastu produktivity.*

Vlády musia zvážiť nové spôsoby sledovania vývoja svojej produktivity, ktoré je zložité a má tendenciu priamo merať, aby pomohlo obnoviť *postpandemické globálne hospodárstvo zdravým a inkluzívnym spôsobom.*

Príchod štvrtej priemyselnej revolúcie a súvisiaci technologický vývoj zmenili tradičné aspekty produktivity a ich relatívny význam pre hospodársky rozvoj, a to len sťažilo presné meranie.